

BREHOVÉ PORASTY. VÝSADBA STROMOV A KROV NA OBOCH BREHOCH RIEK

AKO PESTOVAŤ A UDRŽIAVAŤ VEGETÁCIU NA BREHU RIEK PRE DOSIAHNUTIE NAJLEPŠÍCH VÝSLEDKOV

CIEĽ OPATRENIA

Cieľom je ochrana riek a ekosystémov, ktoré utvárajú, pri súčasnom zabezpečení produkčnej funkcie. Brehové porasty chránia ako čistotu riek, tak aj úrodnosť pôdy. Okrem mnohých ďalších výhod chránia vodu pred prehriatím, brehy pred príliš rýchlou eróziou a zároveň podporujú sladkovodný život. Navyše ochranou vody a pôdy poskytujú ekosystémové služby. Dobre obhospodarovaný brehový porast môže byť sám o sebe produktívny.

PODSTATA OPATRENIA

Založenie porastu:

Pokiaľ na mieste už existuje vegetácia, tak sa brehový porast môže založiť na jej základe. Prirodzene sa zmladzujúce druhy posilňujú porast a zaisťujú jeho fungovanie bez zásahov, ale často je potrebné zasadiť ďalšie druhy, ktoré doplnia tie existujúce. Ak je však existujúca vegetácia tvorená inváznymi druhmi, ktoré by konkurovali dosadzovaným sadeniciam, je lepšie ich odstrániť.

Porast by sa, ak je to možné, nemal oplocovať, pretože je to nepraktické a môže to byť aj nebezpečné ak prídu záplavy. Na holých brehoch treba vysadiť sadenice za použitia rýľu a následne použiť individuálnu ochranu na ich ochranu pred jeleňmi, králikmi, ovcami a ďalšími zvieratami.

Vhodné druhy:

Najvhodnejšie sú pôvodné druhy, ktoré sa ľahko prispôbia miestnej vode a pôde. Najlepšou voľbou sú stromy a kríky, ktoré dobre rastú na brehoch riek, ako napríklad vrbá.

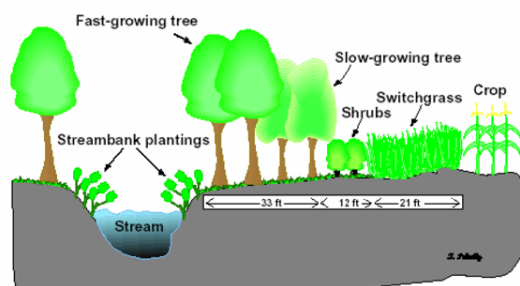
Šírka:

Šírka brehového porastu sa mení v závislosti od veľkosti toku. Pre rieku širokú 1 meter by brehový porast mal mať šírku najmenej 5 metrov na každom brehu, pre rieku medzi 1 a 2 metrami by potom mal byť široký 10 až 20 metrov. Pre toky širšie ako 20 metrov by brehové porasty mali mať šírku 20 metrov na každej strane rieky.

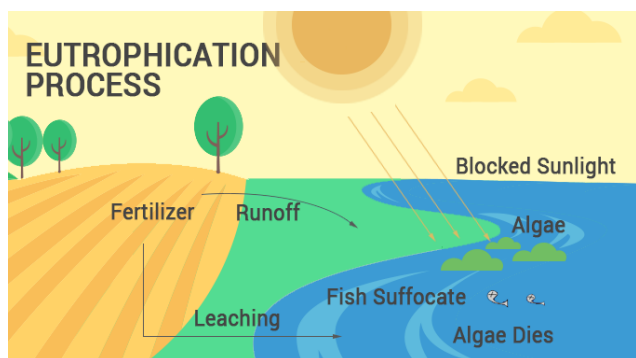
Štruktúra korún:

Je potrebné kombinovať rozložené vysoké stromy, ktoré zatienia rieku a zároveň prepustia časť svetla, aby pod nimi mohli rásť menšie stromy a kríky. Na dosiahnutie ideálneho stavu brehového porastu je potrebné vytvoriť zmes piatich vegetačných stanovišť: voľná pôda, občas veľké stromy, stromy s čistinami, krovinaté húštiny, uzavreté lesné porasty.

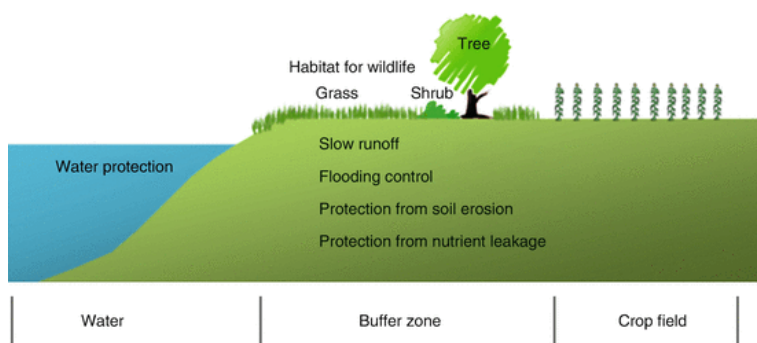
Multi-species riparian buffer strip model

Príklad brehového porastu

Proces eutrofizácie

Efekt brehového porastu

NÁRADIE A STROJE

Založenie brehových porastov vyžaduje relatívne lacné a ľahko dostupné náradie. Na prípravu pôdy (ak je potrebné) sa používajú rycie vidly alebo motyka, ktoré stoja cca 30 eur. Na hĺbenie dier sa používa oceľový rýľ, ktorý s drevenou násadou stojí tiež cca 30 eur. Na ochranu stromov sa využívajú chrániče, ktorých cena závisí od materiálu a množstva. Obvykle sú pre výsadbu vo veľkom meradle používané chrániče stromov vyrobené z plastu pre svoju nízku cenu. Plastové 60 cm vysoké chrániče sadeníc stoja 28 eur za 100 ks. Všeobecne sa na výsadbu používa skôr náradie, než stroje. Medzi ďalšie náradie pre výsadbu patrí sádzač, ktorý stojí zhruba 50 eur.

Chrániče stromov ochraňujú sadenice stromov v brehových porastoch

Použitie rýľu pri výsadbe

OBDOBIE A PERIODICITA

O brehové porasty by malo byť starané minimálne každých 5 rokov, čo je správny čas pre kontrolu stavu drevín a rastu novo vysadených porastov. Základnou úlohou je kontrola zatienenia rieky, vyhodnotenie potreby prebierok, prípadne výrub nežiaducich ihličnatých stromov rastúcich v brehovom poraste.

Pokiaľ ide o ročnú dobu, nemalo by sa rúbať medzi marcom a augustom, aby nedošlo k rušeniu hniezdiacich vtákov.

Akýkoľvek výrub vykonávaný v brehových porastoch by mal byť starostlivo naplánovaný, aby nedošlo k narušeniu lokality ťažkými strojmi.

EKONOMICKÉ DÁTA

Celkové náklady na založenie a starostlivosť o brehové porasty sú obvykle nízke. Náklady na založenie porastu sú vynaložené predovšetkým na nákup kríkov a stromov, a to buď sadeníc (lacnejšie) alebo odrastkov. Náradie ako rýle, sádzače, motyky alebo rycie vidly stojí od 30 do 50 eur za kus. Celkové náklady a samozrejme aj potrebný čas na založenie porastu sú závislé na tom, aká veľká plocha má byť vysadená.

Výber druhu drevín závisí na lokalite, ale pre príklad môžeme uviesť, že sadenice topoľov alebo vrb stoja 120 eur za 100 kusov. Pri úmrtnosti výsadby 10 % môže byť potrebná ďalšia dosadba, ak by sa v poraste objavili výrazné medzery. Údržba je inak relatívne lacná.

Pre zvýšenie ekonomických benefitov je možné do brehových porastov začleniť druhy ako napríklad orech alebo lieska. Navyše sa pôda stáva cennejšia vďaka zvýšeniu jej kvality.

PRAKTICKÝ PRÍKLAD

Na rieke Blackwater v grófstve Waterford v Írsku pretekajú často stredné a dolné toky riek medzi poľnohospodárskou pôdou. Pôda je tu využívaná na chov dojníc, pastvu dobytku a zber krmovín. Zvyčajne je hospodárenie intenzívne a zahŕňa použitie dusíkatých hnojív. Poľnohospodárske využitie pôdy má veľký vplyv na stav riek. Výrazná eutrofizácia sa vyskytuje na miestach s holými brehmi, kde dochádza k odtoku vody a splachu zeminy do rieky priamo z poľnohospodárskej pôdy. Úbytok kyslíka, ktorý ohrozuje sladkovodný život v rieke je priamym dôsledkom intenzívneho kvitnutia rias, ktoré je spôsobené eutrofizáciou. Mnoho farmárov hospodáriacich pozdĺž rieky si už všimlo ochranné funkcie brehových porastov, ktoré sa väčšinou nachádzajú na miestach s príliš príkrymi svahmi, na ktorých sa nedá hospodáriť. Z dôvodu ochrany úrodnej pôdy a tiež rieky, boli pozdĺž brehov na mnohých miestach vylepšené existujúce alebo vysadené nové brehové porasty. Často sa jedná o výsadby v blízkosti existujúcich porastov, čím sa podporí ich funkčnosť.

Rieka Blackwater v Írsku, s prirodzenou vegetáciou na oboch brehoch. Časti rieky, ako je tento, sa ukázali byť zdravšie a ovplyvnili zakladanie brehových porastov aj na iných miestach

Ilustračná fotografia, © Pickist

Čo je BREHOVÝ PORAST? Čo znamená BREHOVÝ PORAST? BREHOVÝ PORAST význam, definícia a vysvetlenie

https://www.youtube.com/watch?v=z8MP5J_lvs0

Definovanie brehovej nárazníkovej zóny

https://www.youtube.com/watch?v=2p_vGjtY6Eg

Starostlivosť o brehové porasty: zvýšenie biodiverzity na farme

<https://www.youtube.com/watch?v=YiixoTkhnBA>

Nový typ starostlivosti o rieku pricádza!

https://www.youtube.com/watch?v=21YAP8RF_sw

Antoine de Theux / Robert Evans-Bevan
European Landowners Organisation

67 rue de Trèves

B - 1040 Brusel

Belgicko

robert.evans-bevan@elo.org

agroforestrysystems.eu

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

